

Les sources manuscrites de la théorie de la musique
(S. IX-XVI)

Saint-Dié, Bibliothèque municipale (F-SD)

Ms. 42, f. 119r-120v

Transcription : Christian Meyer

(mai 2006 – rév. nov. 2017)

119ra

¹Proportio est habitudo duorum terminorum adinvicem vel distantia duorum terminorum inter se. ²Pro quo notandum est quod 5 sunt genera proportionum, sc. multiplex, superpartiens, superparticulare, multiplex superpartiens et multiplex superparticulare.

³Multiplex genus est quando maior numerus continet in se minorem numerum bis, tel vel quater, etc., et habet multotiens species, scilicet duplam, triplam, quadruplam, quincuplam et cetera.

⁴Prima species multiplicis est proportio dupla, que fit quando maior numerus continet in se totum minorem dupliciter sicut sunt duo ad unum : 4/2, 6/3, 8/4. ⁵Et dicitur dupla quia dupliciter continet maior numerus minorem. Sub qua proportionem diapason consonantia continetur.

119rb

⁶Secunda species multiplicis est proportio tripla, que fit quando maior numerus continet minorem ter, ut sunt | tria ad unum, sex ad 2, 9 ad 3, 12 ad 4. ⁷Sub qua proportionem diapason diapente consonantiam continetur etc.

5 dicitur dupla] dicitur diapason dupla *ante corr.*

⁸<T>ertia species multiplicis est proportio quadrupla, que fit quando maior numerus continet in se totum minorem [in se] quater sicut 4 ad 1, 8 ad 2, 16 ad 4. ⁹Sub qua proportionem bisdiapason consonantia consistit. Et eo modo procedendo cetera species huius primi generis possunt haberi infinitum.

¹⁰<S>uperpartiens genus est quando maior numerus continet minorem in se totum et insuper eius aliquas partes, sc. duas, tres vel quatuor et habet species suas, sc. bipartientem, tripartientem, quadripartientem.

¹¹Prima species superpartienti generis est proportio superbipartiens, que fit quando maior numerus continet totum minorem et insuper eius duas partes, ut 5 ad 3, 7 ad 5.

¹²<S>ecunda species supradicti generis est proportio supertripartiens, que fit quando maior numerus continet in se totum | minorem in se et insuper eius tres partes, ut sunt 7 ad 4, 11 ad 8, etc.

¹³<T>ertia species huius generis supradicti est proportio superquadrupartientis, que fit quando maior numerus continet totum minorem et insuper eius 4^{or} partes, ut sunt novem ad 5, 11 ad 6, et eo modo possunt haberi species eius usque in infinitum etc.

¹⁴<S>uperparticulare genus est quando maior numerus continet minorem in se totum et insuper eius aliquam eius partem aliquotam, cuius species sunt sexquialtera, sexquitercia, sexqui4^{ta}, sexqui5^a, sexqui6^{ta}.

¹⁵Prima species superparticularis generis est proportio sexquialtera, que fit quando maior numerus continet totum minorem in se et insuper eius mediam partem, ut tria ad duo, sex ad 4^{or}, novem ad 6, 12 ad octo. ¹⁶Maiores enim numerus continet totum minorem et insuper eius medietatem, ut apparet intuitu. ¹⁷Et dicitur a *sexqui*, quod est totum | et altera pars. ¹⁸Que proportio dicitur emiolia sub qua proportionem diapente consonantia continetur.

¹⁹<S>ecunda species huius est proportio sexqui3^a, que fit quando maior numerus continet minorem totum in se et insuper eius tertiam partem, ut 4^{or} ad 3, 8 ad 6, 12 ad 9. ²⁰Maiores enim

119va

119vb

numerus istorum continet in se minorem totum et insuper eius tertiam partem. ²¹ Dicitur a *sexqui*, quod est totum et tertia, sc. pars. ²² Que proportio epitria vel epitrita nuncupatur sub qua proportionem diateseron consonantia continetur.

²³ <T>ercia species est proportio sexqui4^a, quando maior numerus continet minorem in se totum et insuper eius 4ta partem ut 5 ad 4, 10 ad 8 etc.

²⁴ Quarta species est proportio sesqui5^a.

²⁵ Quinta species est proportio sexquisexta.

²⁶ Sexta species est proportio sexquiseptima.

120ra ²⁷ Septima species est proportio sexqui8^a. ²⁸ Que fit quando maior numerus continet totum minorem | in se et insuper eius octavam partem, ut sunt novem ad octo, decem et octo ad sexdecim [de et octo ad decem septem] sub qua proportionem est tonus.

²⁹ <M>ultiplex superpartiens genus est quando maior numerus continet totum minorem in se et insuper eius aliquas partes, sc. duas, vel tres, vel iiii^{or} et habet species suas, sc. duplam superpartientem, duplam supertripartientem.

³⁰ <P>rima species est huius generis dupla superbipartiens, que fit quando maior numerus continet totum minorem in se bis et insuper eius duas partes, ut octo ad tria, 10 ad 4.

³¹ <S>ecunda species est proportio dupla supertripartiens, que fit quando maior numerus continet totum minorem in se bis et insuper eius tres partes, ut 11 ad 4^{or}, tresdecim ad quinque. Alie species possunt haberi ut dictum est.

120rb ³² <M>ultiplex superparticulare genus est quando maior numerus continet totum minorem in se bis <ter, etc.> et insuper eius aliquam | partem aliquotam. ³³ Et habet suas species, sc. duplam sexquialteram, duplam sexquiterciam, triplam sexquialteram, triplam sexquiterciam.

²⁸ decem et octo] decem et septem *cod.*

³⁴<P>rima species est huius generis dupla sexquialtera que fit quando maior numerus continet minorem in se totum bis et insuper eius medietatem, ut sunt 5 ad 2, 10 ad 4.

³⁵<S>ecunda species est proportio dupla sexquiertia que fit quando maior numerus continet totum minorem in se bis et insuper eius terciam partem ut sunt 7 ad 3.

³⁶<T>ercia species huius est proportio tripla sexquialtera que fit quando maior numerus continet minorem totum ter et insuper eius medietatem, ut 7 ad 2.

³⁷Et nota quod quando minor numerus precedit maiorem numerum tunc illa species est in genere submultiplici vel subsuperparticulari, ut duo ad tria quo est subsexquialtera, unum ad 2, proportio subdupla | <ut> tria ad 4^{or} proportio, subsexquiertia, et sic de singulis.

³⁸Et hec de proportionibus dicta sufficiant studere volentibus.

³⁹Explicit tractatus proportionum.

120va

³⁰ 10 ad 4] 14 ad 4 *cod.*

³⁷ est in genere] est subgenere *cod.*